

HUMANISTISCHE DOCUMENTATIEDIENST

BLEYENBURGSTRAAT 1, UTRECHT

Uitgave van de Stichting Humanistisch Centrum Mens en Wereld

VERSCHIJNT PERIODIEK - ABONNEMENTSPRIJS fl. 3.- PER JAAR

Bij publicatie van gegevens, welke de Persdienst uit andere bladen heeft overgenomen, dient de oorspronkelijke bron te worden vermeld. - Postgiro No 304960 t.n.v. HUMANISTISCH VERBOND te UTRECHT - Telefoon K 3400-10163

DECEMBER 1956.

5e Jaargang, Nr. 9

I N H O U D S O P G A V E.

I. HUMANISTISCH NIEUWS.

HUMANISTISCH VERBOND.

a. Nieuwjaarsbrief	Blz. 112
b. Adreswijziging	" 112
c. Wijziging redactie-adres Mens en Wereld	" 112
d. Belgische Bondsvoorzitter in Nederland	" 112
e. Adres Haagse Gemeenschap aan Raad	" 112
f. Verordening kerkebouw in Utrecht	" 112/113
g. Sociologisch onderzoek Haagse Gemeenschap	" 113

HUMANITAS, VERENIGING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG.

a. Nieuwe afdelingen	" 113
b. bijeenkomsten sectie gezinsverzorging	" 113
c. Aanstelling	" 113
d. Hulp aan Hongarije	" 113
e. Subsidie-kwestie Tilburg	" 113

HUMANISTISCHE JONGEREN GEMEENSCHAP.

Voorbereiding jaarvergadering.	" 114
--------------------------------	-------

HUMANISTISCHE JEUGDBEWEGING.

Verslag jaarvergadering	" 114
-------------------------	-------

STUDENTEN VERENIGING OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG.

Verslag jaarvergadering	" 114
-------------------------	-------

HUMANISTISCH THUISFRONT.

Iets over subsidiëring door het Rijk aan de verschillende Thuisfronten	" 115/116
--	-----------

HUMANISTISCHE WERKGEMEENSCHAP IN DE PARTIJ VAN DE ARBEID.

Gemengd nieuws	" 116
----------------	-------

RADIOLEZINGEN IN DECEMBER EN JANUARI.

" 116

INTERNATIONAAL NIEUWS.

a. Internationaal Humanisme	" 117/118
b. Internationale literatuurlijst	" 118/119

II. VAN ALLE KANTEN.

Bespreking rapport Laagontwikkelde Gebieden.

(Het Vaderland)

blz. 119

Pater van Bilsen over Humanisme en Sexuele hervorming.

(Limburgs Dagblad)

" 119

Ds. J. Vuyst over Christendom en Humanisme.

(Dagblad voor het Oosten)

" 119/120

Forumgesprek Dr. O. Noordenbos en Dr. Delfgaauw.

(Haags Dagblad)

" 120

Subsidie wel en wee.

a. Kerkebouw

" 120

Het Centrum over Utrechtse verordening

Het Vaderland over Voorburgse verordening

" 120/121

b. Humanistisch Thuisfront.

Volkskrant over subsidie in Amsterdam

" 121

Nieuwe Haagse Courant over subsidie in Den Haag

" 121

c. Godsdienstonderwijs.

(Zandvoortse Courant)

" 121/122/
123

=====

HUMANISTISCH NIEUWS.

HUMANISTISCH VERBOND.

Het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond heeft een Nieuwjaarsbrief uitgegeven, welke als bijlage bij dit nummer is gevoegd.

Nieuw adres.

Het Verbond heeft zijn nieuwe tehuis reeds betrokken, al heeft de officiële opening nog niet plaats gehad.

Vanaf 28 november 1956 is het adres:

Oude Gracht 152 Utrecht.

Het telefoonnummer is hetzelfde gebleven 030-10163

Mee verhuizen de secretariaten en administraties van:

Humanistische Stichting Socrates

International Humanist and Ethical Union

A.H. Gerhard-Stichting.

Het nieuwe adres geldt ook voor de abonnementen-administraties van:

"Mens en Wereld"

"Woord van de Week"

"Rekenschap"

Redactie Mens en Wereld.

Het redactie-adres van Mens en Wereld, het orgaan van het Verbond, is veranderd van

Goethelaan 73, Utrecht in:

Schieweg 87c, Rotterdam, tel. 01800-80641.

Belgische Bondsvoorzitter in Nederland.

De voorzitter van het Belgische Humanistische Verbond, de Heer Prof. L.A.P. de Coninck, heeft op 20 en 21 oktober j.l. lezingen gehouden in Assen(zaterdagavond), Groningen (zondagochtend) en Leeuwarden (zondagmiddag), waar hij achtereenvolgens 50, 100 en 90 bezoekers als gehoor had.

Een internationaal contact, dat bijzonder op prijs werd gesteld!

Adres Haagse Gemeenschap aan Raad.

De Haagse Gemeenschap van het H.V. heeft een adres gericht aan de gemeenteraad naar aanleiding van het voorstel van het College van B.en W. inzake bijdrageregeling voor kerkebouw. De Gemeenschap verzoekt de Raad, het voorstel zodanig te amenderen, dat de eenzijdige financiële medewerking, die door het voorstel wordt bewerkstelligd, wordt herzien en een subsidie-regeling ontstaat, die ook aan het buitenkerkelijk deel van de Haagse bevolking recht doet en het de levensbeschouwelijk georganiseerde groepen uit dit deel der bevolking evenzeer financieel vergemakkelijkt, met kerken vergelijkbare gebouwen te stichten, indien dit voor het voldoen aan de geestelijke en levensbeschouwelijke behoeften van hun leden nodig blijkt.

Verordening kerkebouw Utrecht.

In verband met het Haagse adres wijzen wij op de verordening welke de Utrechtse Raad heeft aangenomen inzake de subsidiëring van de kerkebouw. Krachtens deze verordening kan het stichten, kopen en bouwtechnisch ge-

schikt maken van een gebouw, dat in hoofdzaak gebruikt wordt voor het houden van bezinningsbijeenkomsten eveneens worden gesubsidieerd. Het subsidie bedraagt 20% van de stichtingskosten tot een maximum van f. 75.000.-- per gebouw.

Wie zijn de Haagse Humanisten?

Twee studenten, t.w. de Heer H. Creman, sociologisch student te Leiden en J. de Boer, sociografisch student te Amsterdam hebben een scriptie gemaakt, waarin zij de resultaten vastlegden van een onderzoek onder de leden van de Haagse afdeling van het H.V. De volgende vragen kwamen daarbij aan de orde:

- a. welke selectie vormt het H.V. uit het buitenkerkelijk Haagse volksdeel?
- b. Welke functie heeft het Verbond voor zijn leden?
- c. Aard en genese der onkerkelijkheid van de leden van het H.V.

-o-

HUMANITAS, VERENIGING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG.

Nieuwe afdelingen.

Maar liefst 3 nieuwe afdelingen en 4 correspondentschappen werden opgericht. Hier zijn ze:

Nieuwe afdelingen : Meppel, Musselkanaal, Winschoten.

Correspondentschappen: Maastricht, Beerta, Nieuw Buinen, Bergen-N.H. en Vroomshoop-den Haan.

Bijeenkomsten sectie gezinsverzorging.

Nadat op 7 november een leidster-bijeenkomst van deze sectie had plaats gehad, kwamen op 24 en 25 november alle bij Humanitas werkzame gezinsverzorgsters met de leidsters samen in de Jeugdherberg "De Grasheuvel" te Amersfoort. De bijeenkomst was bijzonder goed geslaagd. Er werd voornamelijk gesproken over bejaardenzorg.

Aanstelling:

De Heer W.A. van Opijnen is aangesteld als maatschappelijk werker bij de gerepatrieerdenzorg in Gelderland en Overijssel.

Hulp aan Hongarije.

Behalve door middel van beschikbaarstelling van adressen voor opname van Hongaren, werkt Humanitas mee door middel van het beschikbaar stellen van twee maatschappelijke werksters van de Ned. Federatie voor de Vluchtelingenhulp.

Subsidiekwestie in Tilburg.

Evenals vorige jaren heeft het College van B. en W. van Tilburg de Raad geadviseerd afwijzend te beschikken op een verzoek van Humanitas om een subsidie van f. 1.000.-- voor haar algemeen maatschappelijk werk. De motivering luidt als volgt:

"Het Humanisme vertolkt een levensrichting die met de christelijke opvatting van mens en maatschappij in strijd is. En daar ons college er naar streeft om de christelijke opvatting als uitsluitend richtsnoer voor zijn beleid te beleven en na te volgen, kunnen wij geen vrijheid vinden om medewerking te verlenen aan de bevordering van beginselen, die door het humanisme worden voorgestaan."

-o-

HUMANISTISCHE JONGEREN GEMEENSCHAP.

De H.J.G. heeft niet veel nieuws te melden, aangezien de eerstvolgende landelijke bijeenkomst, een weekend dat op de 5e en 6e januari 1957 was vastgesteld, komt te vervallen doordat in het Conferentie-oord van het Humanistisch Verbond, "De Ark", Hongaarse vluchtelingen logeren. Een klein offertje, dat de H.J.G. natuurlijk van harte graag brengt.

Men is nu al weer druk bezig aan de voorbereiding van de jaarvergadering, waarover wij U in het volgende nummer meer hopen te kunnen mededelen.

-o-

HUMANISTISCHE JEUGDBEWEGING.

De H.J.B. meldt ons:

Het H.J.B.-congres stond dit jaar wel geheel in het teken van de inwendige organisatie. De commissie tot wijziging der statuten en van het huishoudelijk reglement legde de resultaten van haar noeste arbeid aan een kritisch congres voor. Na hevige discussies werden deze, zij het met enige veranderingen, met grote meerderheid aanvaard.

Het nieuwe hoofdbestuur werd als volgt samengesteld:

Jouke Bouma, Breda, voorzitter.

Paul Lambeck, Graaf Aelbrechtlaan 45, Amstelveen, secretaris.

Ria Zwart, Rotterdam, penningmeesteresse.

Fenneke Pols, Amersfoort en Erik van Praag, Voorburg, leden.

Op 5 en 6 januari wordt in de Jeugdherberg te Soest het werkerweekend georganiseerd, waar o.a. in de zeer aantrekkelijke vorm van sociodrama's gediscussieerd zal worden. Niet alleen de geest wordt verrijkt; ook zullen onder deskundige leiding de handen zich bezighouden met het maken van maskers. Niet bij de H.J.B. aangesloten jongeren van 15 - 22 jaar zijn van harte welkom; opgave vóór 2 januari 1957 bij het secretariaat.

In de afdelingen wordt het werk met groot enthousiasme voortgezet. In Den Haag kan spoedig de oprichting van een afdeling verwacht worden.

-o-

STUDENTEN VERENIGING OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG.

De S.V.H.G. deelt mede:

Op 15 november j.l. werd het 2e lustrum van de studentenvereniging "Socrates", d.i. de afdeling Delft der S.V.H.G., gevierd, met als belangrijkste manifestatie een zeer gewaardeerde lezing van Hella Haasse: "Massamens en automatie".

Daarop aansluitend heeft de S.V.H.G. op 16, 17 en 18 november haar najaarscongres en -conferentie gehouden. Op het congres zijn politieke kwesties besproken, naar aanleiding van een protestmotie over Hongarije, die door verschillende studentenverenigingen (waaronder de S.V.H.G.) was ondertekend.

Daarnaast kwam, afgezien nu van allerlei organisatorische kwesties, "de geestelijke verzorging" ter sprake; en tenslotte vond er een bestuurswisseling plaats, waarbij J. Boesjes het praesidiaat van A. Compagner overnam, terwijl het overige bestuur ongewijzigd bleef.

Op de najaarsconferentie, die dit keer in het natuurreservaat "De Beer" op het eiland Rozenburg gehouden werd, hield Dr. K. van het Reve een geestige lezing over het Russische volkskarakter, en Dr. J. Geers een enthousiaste lezing over een ander uiterste van Europa, n.l. over Spanje.

HUMANISTISCH THUISFRONT.

In het contactorgaan van het Humanistisch Thuisfront wordt een en ander meegedeeld over de subsidie-verdeling. Wij laten een gedeelte van dit artikel hier volgen.

H O E

moeten wij rondkomen?

Onze lezers zullen zich ongetwijfeld afvragen: "Waar bestaat het Humanistisch Thuisfront van? Wat zijn haar inkomsten? Zijn die wel voldoende om alles te bekostigen?"

Welnu, dat willen wij graag voor U uit de doeken doen.

De activiteiten van de beide stichtingen (Humanistisch Thuisfront en Militaire Tehuizen van het Humanistisch Thuisfront) worden gefinancierd uit zeer geringe middelen. Zij ontvangen Rijkssubsidies, maar deze zijn in verhouding tot die aan de andere thuisfronten zeer laag.

Om U een inzicht te geven daarvan zullen wij hier eerst vermelden de bedragen, die in de Rijksbegroting 1957 voor de verschillende thuisfronten zijn geraamd:

	<u>Pr.Chr.Th.front, R.K.Th.front, Hum.Th.front.</u>		
t.b.v. mil tehuizen			
per tehuis '/	f. 2.350.--	f. 2.350.--	f. 2.350
algemeen subsidie	f.100.000.--	f.100.000.--	f.15.000.--
vormingswerk	f. 75.000.--	f. 75.000.--	f. 8.500.--

'/ Elk thuisfront ontvangt dus f.2.350.-- in het exploitatietekort van elk tehuis. Het Hum. Thuisfront dus 3 x f. 2.350.-- = f. 7.050.--, de andere thuisfronten, die ieder meer dan 50 tehuizen hebben, ontvangen elk dus deze f. 2.350.-- in het veelvoud daarvan.

De grote verschillen zullen U reeds dadelijk opvallen. De eerste post behoeft echter, voor wij nog op andere verschillen wijzen, een korte toelichting.

Elk militair tehuis, ook die van R.K. en Protestantse zijde, heeft een exploitatieverlies. In dit verlies komt het rijk tegemoet met een bedrag van f. 2.350.-- per tehuis per jaar, hetgeen voor ons neerkomt op 3 x f. 2.350.-- = f. 7.050.--, maar voor de andere thuisfronten, die elk meer dan 50 tehuizen exploiteren, een veel groter bedrag uitmaakt. Het is echter duidelijk dat de exploitatie van 50 tehuizen veel goedkoper moet zijn dan die van 3. Daar komt bij dat onze tehuizen vrijwel van 's morgens vroeg tot 's avonds laat geopend moeten zijn, terwijl er huizen zijn van andere richting, die slechts een deel van de dag in exploitatie zijn. Pas wanneer ook wij in staat zouden zijn een even groot aantal tehuizen te exploiteren, zou de tegemoetkoming in de exploitatieverliezen beschouwd kunnen worden van gelijke waarde te zijn.

Wanneer wij tot uitbreiding van ons aantal militaire tehuizen willen komen, dan zal het benodigde geld voorlopig wel uit een andere hoek moeten komen dan van overheidswege.

Toen enige jaren geleden bij zeven nieuwe legerplaatsen ook militaire tehuizen moesten komen, stelde het rijk zich garant voor het aangaan van leningen daarvoor. De Prot.Chr. en R.K. thuisfronten kregen ieder een garantie van 7 x f.100.000.-- en zij konden dus ieder zeven nieuwe tehuizen bouwen. Wij kregen echter een garantie van 2 x f.100.000.-- en daarvan konden wij natuurlijk geen zeven nieuwe tehuizen stichten. We waren blij met dit bedrag er drie te kunnen oprichten, n.l. te Amersfoort, Havelte en Nunspeet.

We zullen nu buiten beschouwing laten waarom men deze grote verschillen in rijkssteun heeft toegepast, maar er toch de vinger op moeten leggen. Want niet alleen bij de exploitatie van de tehuizen treffen wij verschillen aan. Op de rijksbegroting voor 1956 komt voor het eerst een bedrag van f. 8.500.-- voor als subsidie voor het vormingswerk van het Humanistisch Thuisfront. De beide andere thuisfronten krijgen ieder f. 75.000.-- ook al vóór 1956. Worden deze verschillen gemotiveerd door een groter aantal geestelijke verzorgers? Neen, want de andere thuisfronten hebben daarvoor geen salarislast te dragen, aangezien de aalmoezeniers en de veldpredikers in dienst zijn van het leger en salaris ontvangen in de officiersrang, die zij bekleden. Wij daarentegen moeten onze leiders van de geestelijke verzorging geheel zelf bekostigen.

Het contact met de militairen is voor ons veel moeilijker dan voor de anderen. Bovenbedoelde veldpredikers en aalmoezeniers hebben toegang tot de legerplaatsen en verrichten daar ook een deel van hun taak. Onze geestelijke verzorgers zijn geen militairen, ze hebben geen verlof om in de legerplaatsen ons werk te doen.

Wilt U nog andere voorbeelden van verschil in behandeling? Dan noemen wij U de portvrijdom, die de andere thuisfronten genieten (in tegenstelling tot ons), zodat zij bijvoorbeeld hun orgaan gratis kunnen verzenden.

Aan het Humanistisch Thuisfront is toestemming verleend tot het houden van 12 bezinningsbijeenkomsten per jaar met ten hoogste 30 deelnemers per keer. Het draagt daarvoor de volledige kosten, behoudens die voor de voeding. Zij worden gehouden in "De Ark", een vacantie-oord te Nunspeet, dat geen eigendom is van ons Thuisfront en waar men dus logies moet vergoeden, want de bijeenkomsten duren 4 dagen. Het aantal bijeenkomsten der andere thuisfronten is echter niet beperkt en evenmin het aantal deelnemers.

-0-

HUMANISTISCHE WERKGEMEENSCHAP IN DE PARTIJ VAN DE ARBEID.

Vanwege het secretariaat van de H.W.G. wordt ons het volgende gemengde nieuws meegedeeld:

H.W.G.-nieuws voor de Humanistische Documentatiedienst.

In toenemende mate gaan de afdelingen der Humanistische Werkgemeenschap onderwerpen behandelen van levensbeschouwelijke aard. Alles te vermelden zou te veel plaatsruimte in beslag nemen. Van de behandelde onderwerpen willen wij slechts noemen: Gezinspolitiek, Godsdiensonderwijs op de openbare school, Kerk en Overheid en Geestelijke verzorging van gedetineerden. In verschillende afdelingen werd reeds de jaarvergadering gehouden, waarbij meestal na afhandeling van de huishoudelijke zaken een inleiding volgde.

Amsterdam herkoos 28 november het aftredende bestuur en vulde enige vacatures aan. Algemeen secretaris H.v. Woudenberg gaf een kijkje op de ontwikkeling van de werkgemeenschap van de laatste jaren, waarnaar met veel belangstelling geluisterd werd door de talrijke aanwezigen. De leden gaven een aardig blijk van meeleven door de berooide kas aan contanten te helpen.

Hilversum, Groningen, Goor en Amersfoort kondigen nieuwe bijeenkomsten aan waar bevoegde sprekers zullen optreden. Enige afdelingen organiseren jaarwisselingsbijeenkomsten, bv. in Leiden en Amersfoort. Een voorbeeld ter navolging geeft de afdeling Vlaardingen, die op de z.g. Fakkeldrangersbijeenkomst gaat spreken over het H.W.G.-werk.

Twée nieuwe afdelingen kwamen tot stand en wel in Gouda en Zwolle.

Er is een kleine kans dat dit jaar de 30e afdeling kan worden opgericht en wel in Woerden.

Het maandblad der H.W.G. "Vernieuwing" bevat een hoofdartikel van K. Timmerman waarin hij wijst op de noodsituatie bij ons onderwijs. Artikelen van Ers.

Anne Vermeer, Dr. G. Stellinga en Meyer de Vries sluiten daarbij aan. Dr. B.W. Schaper schreef een tweede artikel over het boek van André Philip en M.G. Warffemius schreef over Erasmiaanse geest.

Als gewoonlijk besprak Meyer de Vries boeken en tijdschriften die onze belangstelling verdienen.

Nogmaals wordt de aandacht gevestigd op de adresverandering van het secretariaat. Dit adres is thans Haagweg 210, Leiden.

-0-

RADIOLEZINGEN IN DECEMBER EN JANUARI.

23 december:	Dr. D.H. Prins	over: "Kerstoverdenking".
30 december:	Nieuwjaarsbrief van het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond.	
6 januari :	Prof. Dr. G. Stuiving	over: "De Grenzen der Vrijheid".
13 januari :	Mr. A. Stempels	over: "Grenzen".
20 januari :	Dr. J.C. Brandt	
	Corstius	over: "Ik sta er helemaal achter".

-0-

INTERNATIONAAL NIEUWS.

In "In en Om", het mededelingenblad voor de leden van het Humanistisch Verbond, is een artikel opgenomen over het internationale Humanisme, dat wij hieronder voor U overnemen.

Internationaal Humanisme.

Op de laatste Topkader Conferentie heeft voorzitter Van Praag een inleiding gehouden over de verschillende organisaties in andere landen welke met de onze nauw verwant zijn en lid zijn van de I.H.E.U. In het blad van de Gemeenschap Deventer schreef voorzitter J. de Vries, die deze conferentie bijwoonde, een verslag en in verband met het op handen zijnde Internationale Congres nemen wij dit ter informatie van de leden over. Red.

Sedert het Internationaal Humanistisch Congres te Amsterdam in 1952 is er regelmatig contact tussen het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond in ons land en de zich humanistisch noemende organisaties in andere landen.

Wellicht interesseert het onze lezers welke organisaties dit zijn. In Amerika zijn er twee met ons Verbond verwante organisaties: The American Humanist Association en The American Ethical Union.

De eerste kent individueel lidmaatschap, de tweede is een federatie van verscheidene, ook religieuze groepen. Bij de A.H.A. treft men een sterk positivistisch gericht denken, (d.w.z. de mens kan positieve kennis verkrijgen, niet uit bovennatuurlijke bronnen, maar door het doorgronden van het door de wetenschappen vastgestelde feitenmateriaal. De kennis van de mens en van de menselijke verhoudingen baseert zich vnl. op de moderne psychologie en sociologie. Door het langs de weg van het denken verworven inzicht kan de mens aan zijn persoonlijke leven en aan dat van de samenleving vorm en betekenis geven).

In de A.E.U. is wel een soortgelijke denkrichting aanwezig, maar daarnaast (de naam duidt er reeds op) is een sterk ethische inslag kenmerkend. Hoofddoel is de zedelijke bewustwording.

Met de A.E.U. is verwant de British Ethical Union, evenals de eerste door Felix Adler gesticht. De publicaties der B.E.U. getuigen echter van een denkwijze, die, naast de ethische waardering, meer rationeel wijsgerig en (onder invloed o.a. van Huxley) biologisch georiënteerd is. De evolutiegedachte speelt daarin dan ook een grote rol. Men bewoog zich daar tot nog toe vooral op het theoretisch-beschouwende terrein. Na de oorlog en niet het minst na het contact met het Ned. Hum. Verbond heeft deze vnl. theoretische instelling belangrijke wijziging ondergaan. Waardevol is ook de te verwachten associatie met de Rational Press Association, die veel belangrijke werken heeft uitgegeven en veel verwantschap toont met de Vrijdenkers. Het door deze groep, de R.P.A., uitgegeven tijdschrift "The Literary Guide" is veranderd in "The Humanist Guide" (de Humanistische Gids).

Verder noemen we nog het Belgisch Humanistisch Verbond, dat onder leiding van de bioloog Prof. Lucien de Coninck langzaam aan invloed en betekenis wint. Het heeft veel bemoeienis met het onderwijs, dat in het merendeels katholieke België voor de niet-godsdienstigen zeer onbevredigende toestanden kent.

Belangrijk is verder de in het verre Oosten bestaande Indian Radical Humanist Movement. De oprichter N.L. Roy, oorspronkelijk leider van een radicale of meer Trotskistische politieke partij heeft aan de nieuwe humanistische beweging een vanzelfsprekende sterk sociale inslag gegeven. Hoofddoel is de geestelijke bewustwording en rijping van het volk. Evenals het Ned. H.V. noemt het zich niet-religieus. Op praktisch terrein is deze Indiase beweging zeer actief.

Het beoogt radicale wijzigingen in de sociale structuur en omstandigheden, waartoe dorpscoöperaties worden gesticht, scholen, instituten voor voorlichting enz. Ingeschreven leden kent de beweging niet. Niettemin is de invloed niet gering, te oordelen naar het grote aantal abonné's op het blad Independent India en de vele in verschillende streektalen uitgegeven tijdschriften.

Behalve de genoemde, in ledental merendeels kleinere humanistische bewegingen dan het Ned. H.V., bestaan er nog groeperingen in Duitsland, Oostenrijk, Noorwegen, Japan en Zuid-Afrika (Johannesburg). In Frankrijk is kortgeleden de Fédération Humaniste opgericht, waarvan moet worden afgewacht in hoeverre die werkelijke verwantschap vertonen zal met hetgeen door ons onder autonoom humanisme wordt verstaan.

Sedert de oprichting van de Internationale Humanistische Organisatie in 1952 is er een belangrijk verband gelegd tussen de humanisten in vele landen. Het in 1957 te Londen te houden Intern. tweede Congres zal de band ongetwijfeld versterken. Het Humanisme wint overal ter wereld veld. Het H.V. staat als organisatie niet meer alleen, maar weet zich deel van een wereldbeweging. De taak, die het Ned. H.V. daarin te vervullen heeft valt niet te onderschatten. Het dient vele anderen tot voorbeeld en maatstaf.

Dat legt op alle humanisten in Nederland een grote verplichting (en ook op alle nog niet aangesloten humanisten). De zwaarste en meest verantwoordelijke taak rust daarin op het Hoofdbestuur. Doch laten we niet vergeten, dat dit die taak te gemakkelijker zal weten te vervullen, wanneer het zich gesteund weet door alle leden.

J. de Vries.

-o-

INTERNATIONALE LITERATUURLIJST.

PLAIN VIEW

Winter 1956

Robert S. Pollard

Marriage and Divorce in China now.

Ellen Roy

A Philosophy of Freedom.

NEWS AND NOTES

Oct. 1956

Robert S.W. Pollard

Impressions of China.

Nov. 1956

Brian H. Kirman

The Mental Health Service.

THE MONTHLY RECORD

Dec. 1956

Margaret Knight

Intellectual and Emotional Beliefs.

R.S.W. Pollard

Impressions of Religion in China.

THE MONTHLY RECORD

Dec. 1956

Archibald Robertson

Anatole France as a Humanist.

THE HUMANIST

No. 6 '56

Lester A. Kirkendall

Ethics and Interpersonal Relations.

Warren Allen Smith

The Humanist in Sculpture

THE ETHICAL OUTLOOK

Nov.-Dec. '56

Alfred Mc. Lee

Sociology and Liberal Religion.

Archibald Robertson

Ibsen after 50 years.

GEISTESFREIHEIT

Prof. Dr. G. von Frankenberg

Wie entstand das Leben?

Die Schriftrollen vom Toten Meer

I

Dr. Lilo Schlöfermann

Die Schriftrollen vom Toten Meer

II

=====

VAN ALLE KANTEN

Reportages, vermeldingen enz.

Bij de opsomming in ons vorig nummer van dagbladen, welke melding maakten van het rapport van het Humanistisch Verbond over de laagontwikkelde gebieden moeten wij nog voegen "Het Vaderland" van 14 november 1956.

Lezingen-artikelen van andersdenkenden over het Humanisme.

Het Limburgs Dagblad van 4 december 1956 geeft een verslag van een lezing van Pater van Bilsen over humanisme en de Bond voor Sexuele Hervorming (zoals de Ned. Vereniging voor Sexuele Hervorming door dit blad wordt aangeduid).

Wij nemen dit verslag hieronder voor U over:

Spreker stelde het humanisme zonder God tegenover het christelijk humanisme, dat de mens ziet in het licht van de mens-geworden God. Hoewel de humanist zeer goed de redenering van de christen kan volgen, aldus spreker, komt hij er niet toe afstand te doen van zijn levensbeschouwing. Het geloof in Christus ontbreekt hem. Pater van Bilsen betoogde verder, dat het humanisme niet voor of tegen God is: de humanist interesseert zich niet voor God, deze laat hem onverschillig. Spreker toonde aan de hand van voorbeelden aan, dat waar het mens-zijn niet gezien wordt vanuit het licht van de mens-geworden God, dit mens-zijn gemakkelijk ont-aarden kan in on-menselijkheid: bij de humanist ontbreekt een hechte basis voor de liefde tot de mens. Pater van Bilsen beklemtoonde dat men respect dient te hebben voor de oprechte humanist, dat men echter zijn levensbeschouwing moet afwijzen. Spr. zag in het katholieke kamp een nieuwe beleving van het christelijke humanisme en zei, dat op het ogenblik een figuur als de H. Franciscus van Sales, de hoofse edelman, meer gewaardeerd werd dan die van de H. Johannes van het Kruis, de strenge asceet. Beiden echter vertegenwoordigen het echte christendom. Pater Dr. van Bilsen sprak in verband met de beweging voor sexuele hervorming 'n waarschuwing uit tegen de bureaux voor huwelijksmoeilijkheden van het Humanistisch Verbond. De avond stond onder leiding van de Heer H. Frusch, afdelingsvoorzitter.

-o-

Het Dagblad voor het Oosten van 13 december 1956 geeft een verslag van een lezing van Ds. J. Vuyst, gehouden voor het Instituut voor Arbeidersontwikkeling te Almelo, over Christendom en Humanisme.

Het laatste gedeelte van het verslag nemen wij hieronder voor U over:

Als ik, als gelovige, ontdek dat bv. Humanisten iets aan deze dingen willen doen, begroet ik ze met vreugde en dankbaarheid, aldus spreker.

Er ligt een zeer breed vlak van samenwerking tussen Christenen en Humanisten.

Terecht heeft het Herderlijk Schrijven van de Herv. Kerk "Christen-zijn in de Nederlandse samenleving" er voor gepleit Humanistische organisaties ook door de overheid, die rechten te schenken, die nodig zijn voor een goede verzorging van hun leden. Het zou ongeloof zijn in eigen overtuiging als de Kerk politieke machtmiddelen gebruikte om bv. het Humanistisch Verbond uit leger en gevangenenissen te weren.

Daarom pleitte Ds. Vuyst voor een hernieuwde ontmoeting tussen christelijk geloof en humanisme. Niet om een synthese tot stand te brengen. De Humanist moet een antwoord vinden op de vraag waarom hij het mens-zijn, dat Christus heeft geschapen, afwijst. En de Christen zal de Humanist naast zich hebben als zijn geweten, die hem er aan herinnert dat ook hij, de Christen, meer verwantschap heeft met het buitenkerkelijk-zijn dan met de boodschap van de Bijbel.

-o-

Het Haags Dagblad van 15 december 1956 geeft een verslag van een gespreksavond, te Voorburg voor de gemeenschap Voorburg-Rijswijk van het Humanistisch Verbond gehouden door Dr. O. Noordenbos (Hum.) en Dr. W. Delfgaauw (R.K.).

Aangezien wij de opvattingen van Dr. Noordenbos in humanistische kring wel bekend mogen veronderstellen, volstaan wij met het gedeelte van het verslag over te nemen dat de stelling van Dr. Delfgaauw weergeeft:

Dr. Delfgaauw, zijn meningsverschil met opponent omtrent het machtsbegrip der kerk verklarende, verzekerde, dat de kerk de wereld iets heeft te zeggen: zou zij dit nalaten, dan zou zij haar opdracht verzaken. De macht, die zij daarbij aanwendt volgt niet noodzakelijk uit de structuur der Kerk, maar wordt bepaald naar de omstandigheden, evenals de vernieuwingsstrevingen, welke in de loop der tijden niet zonder resultaat zijn gebleven. Zo wees spr. op de nieuwe stromingen van de laatste decennia, welke zich los willen maken van verouderde uit de middeleeuwen, zoals de afschaffing van de "index", welke niet meer voor de moderne mens past. Naar zijn mening dienen de katholieken te laten uitkomen, dat zij geen macht nastreven uit hoofde waarvan een katholieke partij z.i. ook niet op haar plaats is. Spr. ontkende evenwel het ondemocratische element in de hiërarchie, omdat de geloofsleer wordt bepaald door hetgeen in de massa der gelovigen leeft.

Dat in de praktijk geen vormen van pressie worden toegepast, wenste spr. niet te ontkennen, doch wel, dat deze de clerus worden gedicteerd. Overigens was Dr. Delfgaauw overtuigd van een onverdraagzaamheid van veel katholieken, doch deze ligt niet in de katholieke geloofsleer.

-o-

Subsidie wel en wee.

A. Kerkebouw.

Wij hebben onder het Humanistisch Nieuws al melding gemaakt van de Utrechtse verordening, waarbij de mogelijkheid van subsidiëring werd geschapen voor kerkebouw en bouw van ruimten welke voor bezinningsbijeenkomsten dienst moeten doen.

Deze verordening kwam tot stand met medewerking van de K.V.P. Het verslag van de rede van de fractie-voorzitter der K.V.P., de Heer Leeuwenberg, zoals dit werd weergegeven door Het Centrum van 24 november 1956, nemen wij voor U over:

"Ik vraag voor de tweede maal in deze instantie het woord", aldus de Heer Leeuwenberg, "omdat ik kennelijk niet goed begrepen ben. Ik heb in eerste instantie verklaard, dat onze K.V.P.-fractie met het voorliggende voorstel accoord gaat. Wij hebben dus geen voorbehoud gemaakt tegen het oprichten van een gebouw, waarin bezinningssamenkomsten worden gehouden. Noch hebben wij enige bedenking gemaakt tegen subsidiëring van aankoop van gebouwen voor deze doeleinden. Ik meende, dat daarin begrepen lag, dat wij uiterst tolerant zullen zijn. Wij willen niemand beletten, dat hij als een eerlijk mens zich bezint op de grote waarden in dit leven en wij hebben respect voor de eerlijke overtuiging van anderen".

Zo stelde de katholieke woordvoerder zijn vertrouwen in de komende gang van zaken tegenover wantrouwen, zonder zijn opponenten te vragen, ook maar iets concreets op tafel te deponeren.

Met alleen de stem van de communist de Vries tegen werd de voordracht z.h.s. aangenomen.

Maar in Voorburg liep het niet zo vlot, getuige het Raadsverslag in Het Vaderland van 29 november:

Over de subsidiëring van kerkebouw is zeer uitvoerig van gedachten gewisseld, mede doordat de raad een schrijven van het Humanistisch Verbond had

bereikt. Hierin werd verzocht, het voorstel dusdanig te amenderen, dat ook andere geestelijke stromingen dan de kerkelijke recht hebben op gemeentelijke financiële medewerking. De Heer Snip (P.v.d.A.) wees er op, dat in andere gemeenten dit principe in de verordening is vastgelegd. Ook de Heer van Harreveld (VVD) moest de geestelijke waarden van het Hum. Verbond erkennen. De Heer Schreuder (Prot.Chr.) betreurde het, dat tegenwoordig een groot deel van ons volk er geen rekening mee houdt, dat de godsdienst een der geestelijke pijlers van onze cultuur is, mede hierdoor is subsidiëring van kerkebouw thans gewenst, terwijl in het verleden, toen de gehele gemeenschap achter de kerken stond, dit vraagstuk niet aan de orde kwam. De Heer Schreuder toonde aan, dat verschillende geestelijke stromingen op een ander niveau liggen, dan verenigingen als het Hum. Verbond, wat door de Heer van der Meer (KVP) volkomen werd onderschreven. Wethouder Langevoort (Prot.Chr.) zei, dat ook het college deze mening is toegedaan. Men wil slechts dat gedeelte der kerken, dat voor de godsdienstoefeningen wordt gebezigd in de subsidiëring betrekken. Bijgebouwen en jeugdgebouwen vallen hier niet onder en dus vanzelfsprekend ook niet het Hum. Verbond. Toen uit de discussies in tweede instantie bleek, dat een voorstel van de Heer Snip om de verordening te amenderen zoals het Hum. Verbond dit verlangde niet voldoende steun bij de raad zou vinden, trok hij dit amendement weer in. Het voorstel van het College werd daarop z.h.s. aangenomen.

B. Humanistisch Thuisfront.

In Amsterdam zal het wel loslopen met de subsidie voor het Humanistisch Thuisfront, getuige de hieronder weergegeven mededeling in De Volkskrant van 6 december 1956.

De gemeente Amsterdam zal, als de gemeenteraad er mee accoord gaat, verenigingen die militaire tehuisen exploiteren, gaan subsidiëren. De Koninklijke Nederlandse Militaire Bond "Pro Rege", de Centrale van Katholieke Militaire Tehuisen en de Stichting Militaire Tehuisen van het Humanistisch Thuisfront zullen samen over 1956 17.400 en over 1957 17.500 gulden ontvangen.

De verdeling geschiedt naar het aantal huizen, dat iedere vereniging exploiteert (respectievelijk 53, 51 en 3). Bovendien zal aan het enige militaire tehuis in Amsterdam, het Protestantse aan de Nes een jaarlijkse subsidie van 500 gulden worden verleend.

De eerstgenoemde subsidie zal alleen worden gegeven als het Rijk zestig percent van de lasten der militaire tehuisen verminderd met de opbrengsten van collecten en vrijwillige bijdragen, voor zijn rekening neemt. De subsidies zijn vastgesteld overeenkomstig het advies van een door het gemeentebestuur ingestelde commissie onder voorzitterschap van de burgemeester.

- - - - - Maar in Den Haag zien wij het niet zo optimistisch in, want we lezen in De Nieuwe Haagse Courant van 28 november 1956 het volgende:

Omdat het gebouw Laan 28 niet beschouwd kan worden als een militair tehuis in de eigenlijke zin van het woord en evenmin wordt voldaan aan de in de subsidieregeling gestelde voorwaarden, stellen B. en W. de raad voor afwijzend te beschikken op de subsidie-aanvraag van het Humanistisch Thuisfront.

In zijn vergadering van 5 september 1955 besloot de raad aan de vier z.g.n. thuisfront-organisaties, waaronder de stichting militaire tehuisen van het Humanistisch Thuisfront, ten behoeve van de in Den Haag gevestigde militaire tehuisen een gemeentesubsidie toe te kennen van f.1.000.-- per dagelijks geopend militair tehuis per jaar. Het tehuis van het Humanistisch Thuisfront aan de Laan 28, waar voor de militairen dansavonden worden gegeven, is maar twee avonden per week geopend. Volgens B. en W. is hier dus geen sprake van een militair tehuis, waar door het bieden van ontspanning- en studiegelegenheid wordt getracht de sfeer van het eigen milieu zoveel mogelijk te benaderen".

C. Godsdienstonderwijs.

Blijkens vele ingezonden stukken in de Zandvoortse Courant heeft de door B. en W. voorgestelde subsidie van het Godsdienstonderwijs op de openbare school heel wat pennen en tongen in beweging gebracht. Wij nemen hieronder eerst over een redactioneel stuk, waarin het voorstel van B. en W. wordt besproken en vervolgens een ingezonden stuk van de humanist R. de Jong, waarin deze zijn bezwaren tegen het voorstel uiteenzet. Hierop zijn nog andere

ingezonden stukken gevolgd. Het voorstel van B. en W. werd tenslotte met 13 - 2 stemmen aangenomen.

Zandvoortse Courant 19-10-1956

Op voorstel van B. en W.

Subsidie Godsdienstonderwijs op de openbare lagere school.

Inzake het godsdienstonderwijs bepaalt artikel 26 der lager onderwijs-wet 1920 onder meer, dat bij de regeling der schooltijden op de openbare scholen gezorgd moet worden, dat de schoolgaande kinderen in de gelegenheid worden gesteld in de schoollokalen of elders godsdienstonderwijs van de godsdienstleraren te genieten. Voorts dat de voor het godsdienstonderwijs bestemde uren binnen de schooltijden vallen en voor elke school worden vastgesteld in overeenstemming met de door de kerkelijke gemeente of de plaatselijke kerk voor die school aangewezen godsdienstleraar, of met die kerkelijke gemeente of plaatselijke kerk zelve welke de godsdienstleraar voor dit doel aanwijst.

Dit artikel is het enige in genoemde wet, hetwelk over bedoeld onderwijs op de openbare scholen handelt. Uit een en ander vloeit voort, dat een godsdienstleraar niet deel uitmaakt van het personeel der openbare lagere scholen. Deze leraar/onderwijzer heeft dus ook geen aanspraak op vergoeding uit de gemeentekas voor dit godsdienstonderwijs. Evenmin is het op grond van het vorenstaande mogelijk het godsdienstonderwijs krachtens de lager onderwijswet 1920 te subsidiëren.

Men komt echter steeds meer tot de overtuiging, dat ieder kind bekend moet worden gemaakt met de belangrijke invloed op- en de grote waarde van het Christendom voor onze samenleving. De vraag kan daarom worden gesteld, of subsidiëring langs een andere weg mogelijk is. B. en W. menen deze vraag bevestigend te kunnen beantwoorden. Gedacht wordt in dit verband aan de jeugdzorg, waarmede niet alleen de rijks- doch ook de plaatselijke overheid in toenemende mate bemoeienis heeft. Door de subsidiëring van het godsdienstonderwijs hierin te betrekken achten B. en W. toekenning van subsidie aan kerken en verenigingen verantwoord.

Het is B. en W. bekend, dat reeds een enkele gemeente subsidie verleent in de kosten van godsdienstonderwijs op de openbare lagere scholen. Ook bij de kerkelijke instellingen alhier bestaat hiervoor belangstelling.

Mede hierom heeft het College van B. en W. gemeend te dezer zake een beslissing van de raad te moeten uitlokken.

Daartoe is een verordening ontworpen. Er wordt in deze gemeente godsdienstonderwijs gegeven aan de Ulo-school, n.l. gedurende 2 x 3/4 uur per week. De vijf plaatselijke kerkelijke gemeenten en verenigingen hebben blijkens de ontvangen berichten in het algemeen geen bezwaar tegen de ontworpen verordening. Ook de commissie voor de financiën en het onderwijs kan zich met het ontwerp verenigen.

De door B. en W. voorgestelde verordening tot regeling van de vergoeding voor het geven van godsdienstonderwijs op de openbare lagere scholen laten wij hieronder volgen.

Artikel 1.

1. Kerkelijke gemeenten, kerken en verenigingen, als bedoeld in artikel 26 der Lager Onderwijswet 1920 ontvangen uit de gemeentekas een vergoeding voor het geven van godsdienstonderwijs aan leerlingen van openbare lagere scholen in de gemeente Zandvoort.
2. Het verzoek daartoe dient tot burgemeester en wethouders te worden gericht.

Artikel 2.

Onder godsdienstonderwijs wordt voor de toepassing van deze verordening in de eerste plaats verstaan het onderricht in bijbelkennis, bijbelse geschiedenis, godsdienstgeschiedenis en de cultuurgeschiedenis van het christendom.

Ingezonden verweer.

Verwerpelijke subsidiepolitiek.

De Gemeenteraad zal a.s. dinsdag te beslissen krijgen over een voorstel van B. en W. tot subsidiëring van godsdienstonderwijs op de openbare scholen met f.5.-- per lesuur van tenminste 45 minuten.

Krachtens de lageronderwijswet is dit echter niet mogelijk. B. en W. blijken dit ook te weten, maar: waar een wil is, is een weg, nietwaar? En dus heeft het College volgens de Toelichting gezocht "of subsidiëring langs een andere weg mogelijk is". En dat is mogelijk volgens B. en W., aldus:

Jeugdzorg mag wèl worden gesubsidieerd. Godsdienst is jeugdzorg (althans volgens B. en W.). Dus subsidiëren zij godsdienstonderwijs als jeugdzorg!

Het ei van Columbus! Maar een ei, dat niet te consumeren is.....

In de Verordening zelf wordt namelijk van jeugdzorg met geen woord gesproken, wel van godsdienstonderwijs; dus is lid 1 van art. 1 zelfs naar de letter in strijd met de wet en alzo verwerpelijk.

Blijkbaar moet daarom art. 2 dienen om de Verordening toch aannemelijk te maken. Volgens dat artikel wordt namelijk

"onder godsdienstonderwijs verstaan het onderwijs in bijbelkennis, bijbelse geschiedenis, godsdienstgeschiedenis en de cultuurgeschiedenis van het christendom".

Heel wat dus, en van dat alles is er misschien ook wel een klein beetje bij, maar het is het nooit alléén, en zeker niet "in de eerste plaats". Dat kan nu eenmaal niet, omdat godsdienstonderwijs altijd en overal in de eerste plaats godsdienstige beïnvloeding, godsdienstige vorming is.

Van een godsdienstonderwijzer kan en mag zelfs niet anders worden verwacht. Deze godsdienstige beïnvloeding is dan ook nimmer weg te praten, ze is hoogstens te camoufleren, gelijk B. en W. met dit art. 2 helaas trachten te doen.

't Is o.i. echter niet te verwachten - gelijk B. en W. toch blijkbaar doen - dat de Gemeenteraad en Gedeputeerde Staten die camouflage met hun gezag zullen dekken. Wij althans durven te vertrouwen, dat deze bedenkelijke vinding van B. en W. van Zandvoort vooralsnog geen kans van slagen zal hebben, hoeveel "belangstelling hiervoor" dan ook "bij de kerkelijke instellingen alhier bestaat".

Daarom zullen we het op dit ogenblik bij deze zakelijke bestrijding laten, ofschoon er nog heel wat meer tegen aan te voeren zou zijn.

Wel zouden/tot slot nog even dit willen vragen: geven de ouders, de oudercommissies, de ver. Volksonderwijs en de Ned. Onderwijzers Ver. zich al wel voldoende rekenschap van het hier en daar opduikende streven om de openbare school, de school voor kinderen van alle gezindten, langzaam aan te kerstenen?

/we

R. de Jong

17 oktober 1956.